ANUL XXXI.—No. 34. 5 BANI IN TOATA ŢARA 5 Duminică 23 August 1915

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
L. I 2,60 ANUAL
Abonamentele se ac numa' pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Leontin Iliescu, G. Varone, Maria Hina, L. Rebreanu, Ana Codreanu, C. Ciocazan, B. Lăutarul, Ioan Scăenaru, Const. A. I. Ghica, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pag. 7 şi 8
— BANI 20 —

O scenă din războiul franco-german

De ce nu se 'nsoară

de G. T. N. VARONE

Eram singurul pasager în tramvai. La un colț de stradă s'au urcat doi inși. După ce-au plătit taxa pentru distanța ce aveau să parcurgă, unul din ei începu:

— Mă 'ntrebi: „De ce nu te 'nsori?" Voi încerca să-ți spun și să-ți schițez în câteva fraze ceeace gândesc și cred despre căsătorie.

Mai întâi ce situație socială și materială am pentru ca să fac pasul ăsta?

— Ești funcționar.

— Da, un funcționar c'o leafă mică care-i ordonat, își face veșnic socoteli cum să-și împartă mai bine salariul și care caută să nu facă nici o cheltuială inutilă și deplasată. Trăesc ca vai de lume. Mă privez dela multe. N'am datorii și nici nu vreau să faci când ai datorii și ești cinstit ai și grija că trebue să le achiți. Imi împart leafa — singurul și modestul meu venit pe care-l am — în așa fel să nu recurg la nimeni. D'abia mi-ajunge pentru strictul necesar al traiului meu zilnic. Numai eu știu cum trăesc. Dar mi-te să mai mă și însor.

Viața în doi, se știe, e mai scumpă. Cheltuelile se dublează și apoi, ca măsură de prudență, trebue să ții seama și de cheltueli neprevăzute ce pot surveni ulterior în căsnicie: copii, boală și multe altele.

In căsătorie ca și în afaceri, negustorie sau la lotărie e o chestie numai de risc și de noroc.

E ușor să zici: „mă 'nsor, dar când această hotărîre o pui în practică atunci totul se schimbă. Și afară de astea eu am o părere care nu-i deloc favorabilă femeilor. E drept că nu sunt toate la fel. Și dacă femeia de astăzi e ușuratică și egoistă, interesantă și gata să cedeze la tot pentru bani, e — trebue să recunoaștem — că bărbatul a contribuit și contribue s'o facă așa și să lase să dăinuiască mereu această stare îngrijitoare de lucruri.

Am văzut și cunosc multe cazuri. Și apoi mentalitatea mea nu se mulțumește cu orice femeie.

Dar s'admitem c'am avut norocul — ceeace se întâmplă foarte rar — să întâlnesc o femeie cum se cade care-mi convine și să mă căsătoresc cu ea. Dar ce folos, toate acestea dacă dânsa n'are nici un venit, dacă nu mă poate ajuta în căsnicie cu nimic și care nu-mi poate da nimic mai mult decât pe ea, ceeace poate să-mi dea orice femeie.

Femeile, ca și bărbații, se deosibesc unele de altele numai prin frumusețe, prin inteligență și prin îmbrăcăminte, la care se adaogă sărăcia sau bogăția.

Atunci urmează ca modestul meu salariu să-l împart cu ea. Și, te asigur, aș duce un trai ca vai de lume, aș trage „targa pe uscat" și „mâța de coadă".

Când mă căsătoresc înțeleg că dacă nu s'ar putea să-mi schimb și să-mi îmbunătățesc situația, cel puțin materială, dar, în orice caz, n'aș vrea să trăesc mai rău ca acum și asta numai de dragul de a avea veșnic lângă mine femeia care mi place.

In celalt caz când femeia are avere, atunci ai aproape totdeauna mai multe neplăceri. La orice ocazie și la cea mai mică neînțelegere sau interpretare greșită dată unei vorbe când ai discutat sau ai schimbat cu ea idei, îți va spune „Ai fost un golan și eu te-am pricopsit". Și chiar trăind bine totdeauna e de ajuns o singură dată s'ai discuție și să te certi cu ea c'atunci totul se schimbă.

Guy de Maupassant în „Sur l'eau" scrie: „Dar o femeie e a ta vr'odată? Știi tu ce gândește ea chiar dacă te iubește? Sărută-i carnea, dă-ți sufletul pe buzele ei și un singur cuvânt eșit din gura ta sau dintr'a ei va fi deajuns să întindă între voi o dușmănie fără margini".

Și afară de asta, viața modernă de nevroză socială și de mihilism în domeniul moralei, oferă, în mod frecvent, cazul femeiei care după o viață de onestitate conjugală, de ordine și de îndeplinirea datoriilor, după un timp, și uneori chiar în toamna vieței, femeia este apucată de o nebunie pasională care face din ea o revoltată și o imorală ce ignorează, batjocorește și distruge toate elementele normale ce alcătuiau viața ei anterioară.

Să-ți spun un caz autentic și recent.

Am cunoscut o femeie măritată de tânără care trăia fericită alături de un soț care o iubea și era om de treabă crescându-și cu dragoste și cu grijă copiii ajunși mari.

Această femeie face parte din galeria acelor nefericite pe cari săgeata lui Cupidon le atinge târziu, spre înserarea vieței, atunci când preludiul amurgului se anunță în firo de argint ce apar în păr și 'n cutele obrazului cari încep să-și accentueze indiscreția și provocă o turburare a nervilor și lasă și un gol sufletesc.

Problema aceasta psihologică cu repercuțiile e i sociale trebue să fie mai frecventă decât poate se crede.

Viața noastră modernă și sub normele convenționalului și ale moralei curente satisface prea puțin nevoia sentimentală a femeiei a cărei imaginație și nervi sunt înflăcărați de o literatură iritantă lângă care se adaogă și ispitele și viziunile senzualității și detaliile adulterului.

In lupta vieței bărbatul, concentrat în tensiunea care trebue să ducă lupta până la biruință, e înclinat și obosit de povara întregului edificiu familiar în care soția ocupă, de multe ori, poziționea unei păpuși într'un altar, are prea puțin timp consacrat pentru alintarea soției.

Și atunci se găsește sau își găsește „un amic al casei" care să înlocuiască pe bărbat ce-i preocupat de grija casei.

In primii ani ai căsătoriei golul sufletesc și atenția soției sunt captivate de dragostea copiilor, de grija de a-i crește și de a le făuri fericirea. Dar odată copii ajunși mari ei rămân prieteni unei mame încă tânără, soțul ajunge un bun tovarăș de drum de care ea s'a plictisit sau se va plictisi.

Și atunci golul inimei se deschide, crește și ia proporții, și apoi îl umple gândurile unei bătrâneți care sosește c'o impecabilitate matematică și fatală.

Atunci nervii ei liniștiți se revoltă și întreaga făptură feminină, într'o ardentă maturitate își cere dreptul din nou la iubire.

Există o concepție morală care pune, câteodată, stavilă acestor porniri primejdioase. E ideia religioasă care constitue, uneori, pentru aceste suflete rătăcite o forță reală, o directivă și o sancțiune.

Morala curentă în loc de a o ține în frâu, de a o disciplina și de a o readuce la ordine și la obligații sociale pentru care i menită, îi dă brânci și-o asvârlă în prăpastia demenței pasionale: nenorocirea și nimicirea familiei.

Astăzi femeia trăește într'un mediu unde principiul fidelității este ignorat sau considerat neînsemnat. Femeile cele mai virtuoase după câtva timp adoptă și ele felul de viață ca al celorlalte ce vin în contact cu ea.

Una se învață pe alta:

„Când te-ai măritat și cât stai lângă bărbatul tău, el e stăpân pe corpul tău, legea îi dă dreptul, dar sufletul îți rămâne ție și sufletește ești sau poți fi a altuia și le dai cui vrei.

„Trăeștei viața cum e ea și 'n sensul firei tale. Luptă să-ți realizezi dreptul de fericire. Dezvoltă-ți personalitatea în mod complect și integral. Nesocotește și calcă în picioare orice lege și orice îndatorire, convențiuni, prejudicii și familie, ignorează soțul și, dacă sunt e și copii, doboară tot ce se ridică ca o stavilă în calea fericirei tale".

Și la vârsta și 'n faza când făptura ei a atins exuberanța tinereței și e amenințată de preludiul toamnei, femeia e apucată mai mult de furoarea nervilor senzuali decât de nevoia sufletească, și atunci numai ține seamă de nimeni și de nimic, se dă cu totul altuia și se asvârlă în dezastru și când bărbatul prinde de veste—și asta e foarte rar—scandalul începe.

Așa este amorul acelor „demivieilles" cari sunt surprinse pe negândite de furtuna pasională, ignorează un trecut de liniște, de ordine și prăbușește în durere, disperare și rușine edificiul familiar sub care rămân zdrobite onoarea și fericirea soțului și a copilor.

Trebue să fi un psiholog abil și erudit să diseci cu măestrie sufletul chinuit și exasperat al femeiei mature care se asvârlă într'o aventură amoroasă, nenorocită și anormală.

După câtva timp încep desiluziile, mintea rea cunoștința realității și așa se nunță sfârșitul acestui amor fatal.

Și toată această aventură se încheie cu renunțarea și resemnarea, remușcarea și pocăința. Dar, mai totdeauna e prea târziu.

Tote-acestea constituesc subiecte și trucuri dramatice, sfori obișnuit sau fire de ătase de cari uzează autorii dramatici.

— Bine, dar când vei fi bolnav și tu ești singur, cine te va îngriji?

— Nimeni. Dacă voi avea bani mă voi căuta, dacă nu, mă voi duce la spital. Dar ce-ți poate face și cum te-ar putea ajuta o femeie — fie chiar nevasta ta—când ești bolnav? Poate să-ți dea ea sănătate?

— Nu. Dar te îngrijește, îți face mici servicii și-ți spune un cuvânt de mângâiere care ți-ar mai alina poate durerea. In orice caz e altfel

— E o iluzie. Nu-mi trebue mic din toate-astea.

— Și n'ai să te 'nsori niciodată

— Așa cred. Singur sunt și trăesc mai liniștit. Fac ce vreau și n'am nici o obligație față de nimeni. Și apoi dacă m'aș însura trebue să văd de nevasta mea și să mă ocup mereu numai de ea, căci altfel mă va schimba.

Prefer mai bine să fiu și să rămân un străin rătăcit în lumea asta și să mor ca un câine decât să fiu înșelat de femeia care mi-ar fi soție și aș iubi-o.

De cele mai multe ori așa se întâmplă: tu, bărbat, ești sincer, îi dai gândul și toată inima ta, te sacrifici pentru o femeie și 'n schimb ea îți răspunde cu ingratitudine și se dă altuia.

Acelaș lucru se întâmplă și cu unele femei de treabă.

Și am observat că un bărbat bun n'are parte de-o femeie cum se cade și viceversa.

Iată, în rezumat, de ce nu mă însor.

Cei doi prieteni s'au dat jos și s'au despărțit.

Reproduc și public această convorbire așa cum am auzit-o și cred că ea poate va fie de folos la mulți: cititoare și cititori indiferent dacă sunt sau nu căsătorite sau căsătoriți.

***

PE MARE

Piriul leneș curge în neștire,
Cu apa — și duce liniștit visarea,
Dă florilor o vorbă de iubire
Spunându-le că 'n zare îl e chemarea.

Lovește 'ncet de maluri unda lină
Când vrea să 'ngâne-a frunzelor șoptire,
Suspină îndrăgostit când vre-o divină
Cântare, în drum, îl pune în uimire.

Când luna se ivește visătoare
'Nălțându-și după nouri fața plină,
El prinde 'n valuri magica-i splendoare
Și se frământă 'n ploaia de lumină.

Ai crede că, din zarea viorie,
Un roi de licurici de pe aripe
Au scuturat o pulbere-aurie
Pe apa-i, în vrăjirea unei clipe.

Tremurător, în blânda înserare
El trece printre maluri liniștite
Și sub a lunei dulce sărutare
Începe iarăși basme nesfârșite.

Din fiecare strop se 'ncheagă doruri
Și, tresărind ca o ființă vie,
Simțindu-și pătruns sânul de fioruri,
Sclipește 'ntr'o lumină albăstrie.

— Eu stau pe gânduri și-l privesc de-aproape
Și mi amintesc de-o seară liniștită,
Iar ceața se ridică, să mă 'ngroape,
Să-mi răcorească mintea rătăcită.

MARIA AL. HINA

RĂZBUNAREA

(După Cehov)

de L. REBREANU

Liov Savici Turmanov, un burghez ca toată lumea, proprietarul unui capital frumuşel, al unei femei tinere şi al unei chelii zdravene, juca odată *vint* la un prieten care-şi serba onomastica. După un mimic binevenit, din pricina căruia mădulşire de frică, îşi adusese aminte deodată, că nu şi-a udat gâtul cam demultişor. Se sculă, se strecură printre mese, în vârful picioarelor, cu mersul legănat, trecu prin salon unde dansa tineretul (aici zâmbi prietenesţe şi bătu pe umăr părinteşte pe un spiţer tânăr şi foarte subţire), şi apoi dispăru pe o uşă mică ce ducea în bufet. Acolo pe o mescioară rotundă, se înşirau sticle şi butelii cu băutură... Lângă ele, între celelalte mâncări reci, pe o farfurie, garnisit cu pătrunjel şi ceapă, un peşte sărat pe jumătate mâncat. Liov Savici îşi turnă un păhărel, făcu cu degetele în aer un gest sublim, parcă s'ar fi pregătit să ţină un discurs, bău şi se strâmbă ca un martir; pe urmă vârâ furculiţa în peştele sărat şi.. Dar atunci se auziră glasuri în odaia de-alături.

— Bine, fie..., zise dulce şi obraznic o voce de femee. Dar când anume să fie?

— Uite, uite, nevastă-mea! se gândi Liov Savici, care recunoscu glasul cu cine-o fi vorbind?

— Când vrei tu, puicuţă..., răspunse în odaia de-alături o voce de bas adâncă şi plină. Azi n'avem prilej, mâine sunt ocupat toată ziua...

— Asta-i Dehtiarev! îşi zise Turmanov; recunoscuse în basul profund pe unul din prietenii săi. Şi tu, Brutus, umbli pe drumul acesta! Să-l fi prins adică în laţ şi pe ăsta? Ce femee nesăţioasă; nu se mai astâmpără niciodată! Nu poate ea trăi măcar o zi fără romane?

— Da, mâine sunt ocupat, urmă vocea de bas. Dacă vrei, scrie-mi mâine... O să-mi faci mare bucurie, mă faci fericit... Numai să găsim o cale sigură pentru corespondenţa noastră. Trebue să născocim un şiretlic. Să ne trimitem crisori prin poştă nu e prudent. Dacă îţi scriu eu, se poate întâmpla să ieu zevzecul tău scrisoarea dela factor; iar dacă îmi scri tu, jumătatea mea pune mâna pe scrisoare în lipsa mea şi o deschide cu sigurnţă.

— Atunci cum să facem?

— Trebue să născocim un şiretlic. Să ne trimitem scrisorile prin servitori iar nu merge, căci tâmptul tău de bărbat ţine straşnic în frâu pe fata în casă şi pe slugi... Acuma desigur să joacă la cărţi?

— Da mereu pierde, nătăfletul;

— Atunci o să aibă noroc în dragoste! răspunse Dehtiarev râzând ascultă, fetiţo dragă, ce mijloc minunat îmi vine în minte. Mâine seară, la ora şase fix, eşind dela biurou, trec prin parcul oraşului unde nu să voibesc ceva cu inspectorul. Vezi deci, puicuţă dragă. Dacă poţi pune o scrisoricică în vaza de marmoră, ştii la stânga viţei de vie, dar în orice caz înainte de ora şase, nu mai târziu...

— Ştiu, ştiu.

— Asta e ceva poetic şi misterios şi apoi e şi ceva nou. Aşa nu va afla nimic nici burtosul tău şi nici venerabila mea soţie. Ai înţeles, nu-i aşa?

Liov Savici mai bău păhărel şi se duse iar la masa de joc. Descoerirea pe care o făcuse nu-l mai surprindea, nu-l mira şi nu-l mişca deloc. Trecuse demult vremurile pe când asemenea lucruri îl mişcau, când făcea scene din pricina lor, când îşi înjura şi chiar îşi bătea nevasta pentru asemenea daravere; ajunse să lase lucrurile în voia soartei şi să se uite printre degete la aventurile drăgostoase le soţiei sale uşuratece. Dar totuşi istoria de azi îl necăjea. Expresii, ca zevzec, tâmpit, burtos şi celelalte, îl jigneau în onoarea lui.

— Ce canalie mai e şi Dehtiarev ăsta! se gândi dânsul în vreme ce îşi însemna minusurile. Când mă întâlneşte pe stradă face parcă mi-ar fi cel mai bun prieten, se prăpădeşte de bucurie şi-mi mănâncă burta; iar acuma—acuma se vede bine cum minte omul ăsta! În faţă mi-e prieten, iar în spate mă face zevzec şi burtos...

Cu cât se adâncea mai mult în minusurile neplăcute, cu atât mai mult îl rodea necazul.

— Mucosul! se gândi dânsul şi rupsei ceata de mânie. Mălăiaţa dracului!... n'am nici o poftă să-mi pierd vremea cu dandanale d'astea, altmintrelea ţi-aş arăta eu ţie cine-i tâmpit!

La masă nu fu în stare să privească în faţă cu indiferenţă pe Dehtiarev; acesta însă, ca totdeauna, îl asedia cu întrebări stăruitoare: dacă a câştigat? că de ce e aşa de posomorît? etc. Ba mai avu şi obrăznicia, ca fiind un bun pricten al lui Turmanov, să-i ceărescă cu glas tare nevasta pentrucă nu se îngrijeşte îndeajuns de sănătatea soţului ei. Aceasta însă se uita la bărbatul său cu nişte ochi dulci, parcă nimic nu s'ar fi întâmplat, râdea veselă şi ciripea necruţat aşa că nici dracul însuşi n'ar fi putut bănui că femeea asta ar putea fi necredinciaoşă:

După ce veni acasă Liov Savici simţi un necaz şi o neplăcere parcă la masă, în loc de friptură de viţel, ar fi mâncat o pereche de galoşi vechi. Poate că ar fi izbutit să uite tot; dar vorbăria şi zâmbetele soţiei sale îi aduceau mereu aminte de zevzecul şi burtosul.

— Câteva perechi de palme ar merita pungaşul... se gândi dânsul, bătut ar trebui în faţa lumii întregi.

Îşi zise că corect ar fi acuma să-i tragă un stoc bun de bătae lui Dehtiarev... sau să-l împuşte în duel ca pe-o vrabie... sau să-l dea afară din slujbă... sau să pună ceva nepofticios, mirositor în vaza de marmoră, — de pildă un guzgan mort. Ar fi iarăş drăguţ dacă ar lua el, în ascuns, scrisoarea nevestei sale din vază punând în loc câteva veruri necuviincioase cu iscălitura „A ta Aculica".. sau altceva în felul acesta.

Turmanov se plimbă multă vreme de ici colo în odaia de culcare pierdut în asemenea planuri. Deodată se opri şi se lovi peste frunte.

— Bravo! Am găsit! strigă dânsul şi faţa-i trălucea deabinelea de mulţumire. Minunată păcăleală! Mi-nu-na-tă!

După ce adormi nevastă-sa, se aşeză la masă şi, după multă chibzuire scrise următoarele cu o slovă schimoncită şi cu greşeli ortografice voite: „Domnului comersant Dulinov. Mult stimate Dome, dacă până astăzi, 12 Septembrie la ora şase seara nu puneţi două sute de ruble în vaza de marmură care este în grădina oraşului la stânga viţei de vie, vei fi omorât şi prăvălia d-tale va fi aruncată în văzduh". Când sfârşi Liov Savici scrisoarea aceasta sări în sus de bucurie.

— Splendidă idee, ai? murmură dânsul frecându-şi mâinile. Extraordinară! O răzbunare mai bună n'ar fi născocit nici Satana! Fireşte că negustorul are să se sperie şi să înştiinţeze poliţia, iar poliţia are să ascundă înainte de ceasurile şease prin boschete, şi— haţ! apucă de guler pe onorabilul în clipa când întinde mâna după scrisoare! Atunci să vezi cum o să i se coboare inima în pantaloni! Până să se lămurească afacerea, canalia va înghiţi sdravăn în sec şi va sta niţel la răcoare!... Bravo!

Liov Savici lipi o marcă pe scrisoare şi o puse cu mâna lui la cutie. Adormi apoi cu zâmbetul cel mai cucernic pe buze şi sforăi atât de dulce cum nu mai sforăise de multă vreme. Când se trezi a doua zi şi-şi aduse aminte de planul său înţelept, mormăi mulţumit şi luă chiar de guşă pe necredincioasa-i soţie. În vreme ce se duse la serviciu şi apoi stând în biurou, zâmbi mereu şi-şi închipui spaima lui Dehtiarew când va cădea în cursă.

Îndată ce trecu ora cinci, nu se mai putu stăpâni şi alergă în parc ca să vază cu ochii lui situaţia disperată a vrăşmaşului său şi să se bucure.

Aha! se gândi dânsul întâlnind un vardist.

Când ajunse la viţa de vie se ghitulă într'un tufiş şi aştepta cu ochii pironiţi la vază. Nerăbdarea lui era fără margini.

Precis la ora şease apăru Dehtiarew. Omul, după toate aparenţele, era într'o dispoziţie foarte bună. Jobenul îi stătea fudul pe ceafă; pardesiul îi flutura în vânt: părea că nu i se vede numai vesta ci chiar inima. Fluera o melodie şi fuma o ţigară.

— Acuş o să vezi tu cine-i zevzec şi tâmpit! se gândi Turmanov cu plăcere. Stai numai niţel!

Dehtiarew păşi la vază şi vârî mâna cu o mişcare mândră... Liov Savici se ridică puţin şi nu-şi luă ochii dela el... Tânărul scoase din vază un pachetel, îl privi din toate părţile şi strânse din umeri; pe faţa lui se vedea o mare mirare; în pachetel erau două hârtii de câte o sută de ruble!

Dehtiarew privi multă vreme bancnotele. In cele din urmă le puse în buzunar, strângând mereu din umeri şi zise tare: „Merci!"

Nefericitul Liov Savici auzi acest „Merci". Apoi toată seara stătu în faţa prăvăliei lui Dulinov ameninţând firma şi murmurând furios:

— Do-bi-to-cu-le! Zevzecule! Măgarule! Câine nemernic! Laşule! Dobitocule Do-bi-to-cu-le!

M. S. Regina Maria, cu principesele Elisabeta şi Marioara, la mânăstirea Văratecu, în faţa atelierului de ţesătorie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MANDOLINATĂ

De sub degete măestre mandolina fermecată
Cântă dulce şi duioasă „Serenada de-altă dată",
Iar cu notele perlate 'n noaptea plină de mistere,
Mi se pare că-şi ia zborul şi întreaga mea durere.
O, ce dulce-mi pică 'n suflet melodia asta sfântă!
Uit de lume, uit de mine, uit şi cine-i cel ce-o cântă
Şi îmi pare ce un înger s'a lăsat din cer pe-apreape,
Că sub dulcea-i alintare se închid a mele pleoape,
Că pe inima-mi se plimbă două mâini catifelate
Şi adorm plângând de dragul fericirii 'ntruchipate
In doi ochi ce numai mie îmi zâmbesc cu raze line
Şi într'o inimă ce bate numai, numai pentru mine!

ANA CODREANU

Icoane vii

VASILE ALECSANDRI

S'a scris mult despre viata și opera marelui nostru Alecsandri dar oricâte comunicări s'ar face asupra personalității acestui minunat cântăreț, încă nu s'ar putea crede că s'a spus totul despre viața și opera lui. Scriitorii și marii artiști, oamenii celebrii, nu pot fi cuprinși în hotarul unor formule definitive pentru că geniul lor nu 'ncape în hotarele desemnate de oameni.

Mă voi încerca să aștern noui linii despre viața și opera marelui poet, amănunte unele necunoscute și pe care le am fie din mărturisirile venerabilei doamne Alexandri, fie din cercetările pe care d. Al. T. Dumitrescu, biografistul poetului, le-a făcut, în vremea din urmă, la Mircești.

Vasile Alecsandri s'a născut în anul 1819 la Bacău, în luna florilor, pe cât se pare, și după cum e trecut în matricola Sobranei din Paris. Copilăria și-a petrecut-o în Iași, în căsuțele din strada care-i poartă astăzi numele, lângă biserica Sf. Ilie.

A copilărit cu Mihalache Kogălniceanu care era cu doui ani mai vârstnic ca poetul.

Cea dintâi învățătură a primit-o dela călugărul Gherman, care a adus din Transilvania manuscrisul Cronicei lui Șincai spre a-l tipări în țara Moldovei. A intrat apoi în pensionul lui Quénin, un fost soldat în armata marelui Napoleon.

Intr'o notă autografă, poetul povestește cum cele dintâi impresii din natură, care au vibrat în sufletul său, le-a primit pe malul Prutului când dascălul Quénin i-a dus pe copii într'o pădure de pe marginea apei. Ii plăcea să străbată zările cu privirea în setea-i nepotolită de albastru și nemărginit.

Pleacă, în urmă, la Paris unde, împreună cu Alexandru Ioan Cuza și alții își ia bacalaureatul. Poetul era bine în toate, mai ales la latină, dar slab la retorică. A voit să urmeze medicina dar priveliștea cadavrelor în sala de disecții l-a înspăimântat așa că n'a obținut nici un titlu academic.

In 1840 revine în țară și atunci începe activitatea sa literară. *Buchetiera din Florența* e cea dintâi scriere a poetului, — scrisă — după cum spune Kogălniceanu — în cerdacul moșiei Râpele a cronicarului Enache Kogălniceanu.

In această operă, poetul descrie, fără să fi văzut-o Florența, cum a descris, de-altfel, și episoadele luminoase din campania natârnărei. Avea intuiția locurilor și Kogălniceanu l-a remarcat, cel dintâi, ca poet național și original, arătând că el se inspiră nu din operele altora ci din tradițiile Țărei și isvoarele sufletului, așa că „*Almanahul de pétrecere*" din 1844 publică primele sale compuneri sub titlul de „*Poezii românești*".

In 1842, moare Elena Alecsandri, născută Cozoni, mama poetului, care simte atât de puternic durerea despărțirei încât peste noapte părul-i albește, după cum asigură venerabila sa văduvă. De-atunci și până la 1848 strânge el doinele și poeziile populare, localizează piese ca „*Iorgu dela Sadagura*", ia parte în mișcarea revoluționară a tinerilor moldoveni din 1848 și spre a nu fi prins de oamenii ocârmuirei, fuge în Bucovina, unde scrie *Adio Moldovei*.

Intre anii 1849—1856, sub Ghica-Vodă, publică mai multe volume și, în acest timp, traduce cel dintâi în franțuzește poeziile noastre populare, făcând cunoscut străinilor geniul latin dintre Dunăre și Carpați.

Prefața acestei cărți e scrisă de filorománul *Ubicini*, cu care Alecsandri întocmește o gramatică română pentru francezi, publicată sub numele de Vasile Mircescu.

Din îndemnul generalului Florescu scrie prima carte de citire pentru soldați înainte de 1877. A lucrat în divanurile Ad-hoc pentru *Unire* și a scris *Hora Unirei* în 1877.

Sub Ghica-Vodă a fost secretar de stat la externe iar, în 1889, e cel dintâi ministru de externe al Voevodului Cuza. Cu prilejul recunoașterei *Unirei*, merge la Curtea lui Napoleon al III, la Curtea Reginei Angliei și vede pe Cavour la Curtea regală a Italiei, pe lângă toate având importante misiuni diplomatice.

In ajunul războiului din 1877— după mărturisirile d-nei Alecsandri, — poetul a fost consultat de domnitor dacă trebue să declare războiu și Alecsandri a fost primul care a răspuns afirmativ.

In timpul unei mese memorabile, — Domnitorul a ridicat un toast:

— „Trăiască Independența României" —

Lascăr Catargiu răspunde:

— „Tara e săracă"; iar Alecsandri a răspuns:

— „Tara este cu Măria Ta!"

Și astfel s'a pregătit războiul independenței noastre.

Afacerile familiare însă, bătrânețea și boala soției sale, l-au împiedicat să meargă pe câmpul de luptă dar a cântat mai bine ca toți eroismul vitejilor noștri.

In 1879, Vasile Alecsandri obține Cupa dela Montpellier din partea Societății felibrilor, în frunte cu Mistral, pentru poezia sa celebră: *Ginta latină*.

„*Apa trece, pietrele rămân*" era motto care însoțea premiul prin care Vasile Alecsandri a fost proclamat „*Rege al poeziei în toată lumea unde soarele nu apune*".

Spre sfârșitul vieții, Alecsandri a fost senator și ministru plenipotențiar la Paris, demnitate pe care a păstrat-o până la moartea sa, în ziua de 22 Septembrie 1890, la moșia sa Mircești din Roman.

Și astfel stau în linii largi, luminoasele sale fapte care, pe stânca neclintită a latinității, au însemnat eternitatea unei vieți eroice de om ales.

Leontin Iliescu

DOAMNA V. ALECSANDRI

POETUL VASILE ALECSANDRI

Babeș-Bolyai University Library

GÂNDURI TRISTE

Gânduri triste mă furară,
Intr'o seară,
Și mă duseră 'ntr'o lume
Fără nume.
Intr'o lume ideală,
Lumea mea vizionară
Făurită din trecut,
Lume 'n care cu sfială
Am pășit tăcut,

Multe răni nevindecate
Dar lasăte
Sub pojghița nepăsării
Și-a uitării
Sângerară atunci iară
Peste sufletu-mi trudit
Când le-atinse 'n acea seară
Gându-mi rătăcit.

Și-am plâns de-alor durere
Fără vrere
Cum plângeam când toamna crudă
Fără trudă
Desfrunzea de frunze moarte
Cuibul nostru de iubiri
Și le alunga departe
Ca pe triste amintiri.

M. G. Samarineanu

Noutăţi musicale şi teatrale

Trupele noastre de operetă. — Compania lirică C. Grigoriu. — Forţele trupei; elemente noui.

Dintre toate genurile teatrale acela ce s'a bucurat şi se bucură de mai multă simpatie, din partea publicului mare este, fără îndoială, opereta.

De demult opereta şi-a căpătat un prestigiu, pe care n'a putut încă să-l aibă nici un alt gen de teatru.

Mult au contribuit la acest succes al operetei, la noi, visitele continue ce ne făceau, pe vremuri, excelentele trupe de operetă franţuzească, şi, mai încoace, acele de

D-na El. Mavrodi

Comicul Cigalia

Comicul C. Tănase

operetă nemţească, bine înţeles e vorba numai de trupele nemţeşti de operetă: bine alcătuite, iar nu de acele de ciurucuri ce se învârteau vre-unei „Mizzi" oare care, dintre celebrităţile vieneze ale genului.

Baritonul Petrovicescu

Alt fapt demn de amintit în acest sens este pleiada de artişti de mâna întâi ce-au alcătuit întâile noastre trupe de operetă.

A pomeni deci, de succesul operetei la noi, fără să aminteşti pe un Anestin, Al. V. Cădicescu, Bobescu şi mai apoi Poenaru, Nora, Marinescu, N. Leonard, d-nele Brezeanu şi Ionaşcu şi în fine, treimea ideală de comici: Carussy, Ciucurete, Maximilian — a nu aminti aceste ilustraţii ale operetei la noi, ar fi o adevărată impietate.

De altfel genul operetei s'a bucurat de o mare strălucire la Craiova, unde s'a întemeiat o trupă românească de operetă, bine alcătuită.

De aci au început, apoi, peregrinările spre Capitală în spre cele l'alte centre ale ţării, întemeindu-se, oare cum o tradiţie a acestui gen la noi.

Iar trupa cea mai resistentă în faţa tuturor împrejurărilor rămâne, până acum, trupa întemeiată de inimosul C. Grigoriu, răposat mai an, şi al cărui nume este păstrat pe frontispiciul „Companiei lirice C. Grigoriu", întemeiată de el.

Ori şi ce lucrare, cât de banală ar fi fost, ca situaţie şi ca musică, trebuia să triumfe şi să placă, graţie nescăcatei puteri de invenţie ce întovărăşea activitatea trupei, din care făceau parte cei trei mari comici: Maximilian, Ciucurete, Carussy şi în care răsună glasul pururi tânăr şi cuceritor al mult simpatisatului Leonard.

Şi deci, indiferent de repertoriu, alcătuit în mare parte din lucrările repertoriului de operetă vieneză, compania aceasta a ajuns să se bucure de o popularitate ce naşte, uşor, invidii şi năzuinţi de creare a altor trupe de operetă.

Din vreme, în vreme s'a făcut apel şi nu fără succes la vechiul repertoriu de operetă franceză şi germană realizându-se adevărate spectacole rare ale „Mascotei", „Vânzătorului de păsări", „Voivodului ţiganilor" şi a. arătând conducătorii companiei că nu vor să fie cu desăvârşire copleşiţi de ingratul gen al operetei vieneze, atât de adesea croit pe calapodul unor situaţii quasi-identice şi, în orice caz, arareori potrivite spiritului românesc.

Dar „perseverare diabolicum", pe încetul genul acesta şi-a găsit adepţi şi admiratori entusiaşti, ceea-ce învederează şi frumoasele „afaceri" făcute de „Fabricile de operetă vieneză" la noi în ţară.

Autori de librete croite, pe calapodul cel mai la modă cu neînlăturabilul efect al situaţiilor hazlii, — Oi, mamă! — create unei familii aşa zise oneste în atmosfera unui cabaret, sau caffe-chantant şi apoi compositori—pastişori de valsuri şi romanţe tot atât de a la modă „sunt angajaţi, în bloc, cu anii pentru confecţionare de operete vieneze".

Pe lângă aceste fabrici de operete trăiesc, ca în sânul lui Avram, o sumedenie de impresari, agenţi, fabricanţi de decoruri şi celelalte soiuri de lăcuste ce huzuresc de bine pe urma traficului enorm al materialului fabricat.

*

Insă o companie alcătuită aşa cum este şi acuma „Compania lirică Grigoriu" trebue să triumfe, indiferent de repertoriu.

In fruntea tuturor distribuţiilor se găsesc cei doi stâlpi ai companiei: Maximilian şi Leonard.

Cum să nu recunoască orice lucrare, ori cât de banală, când intervine spiritul inventiv al acestor străluciţi representanţi ai operetei noastre?

Vin apoi ilustrele protagoni, de d-nele Mavrodi, Jippa şi Colorian — elemente de mâna întâi, ce au prilejit mari succese companiei, şi

Comicul Gheorghiu

apoi, cântăreţi experimentaţi ca G. Nicolau, baritonul Petrovicescu, tenorul Ionescu-Buzău, şi în fine, comicii Cigalia şi Georghiu—două elemente tot mai puternice afirmate ca viitori stâlpi ai ori cărei trupe de operetă.

Despre cea mai nouă şi valoroasă achiziţie a companiei — comicul Tănase — ce putem spune, decât că-i destul să apară, pe afiş, ori unde, pentru ca publicul să dea năvală, fiind sigur că-i am anunţat să... moară de râs.

Astfel constituită „Compania lirică C. Grigoriu" merge din succes în succes, fără să-i pese de unele dislocări de elemente, ispitite de putinţa ivirei unor noui formaţii similare.

Şi nu-i de mirare astfel că singura companie de operetă serios cinstituită şi condusă este şi rămâne încă multă vreme în fruntea tuturor companiilor lirice, graţie atât elementelor ce o constituesc — indiferent de repertoriu — cum şi multă milă tradiţiei formate „la trupa lirică C. Grigoriu se joacă bine!"

B. Lăutaru

O FAMILIE

—Nuvelă de GUY DE MAUPASSANT—

Mă duceam să văd pe prietenul meu Simon Radevin pe care nu mai îl văzusem de vreo cinci spre zece ani.

Odinioară era cel mai bun prieten al meu, prietenul gândirei mele, acela cu care petreci în timpul serilor liniştite şi vesele, acela căruia îi spui lucrurile intime ale sufletului tău, pentru care găseşti, vorbind, ideile rare, fine, ingenioase, delicate, născute din însă-şi simpatia care atâţă spiritul şi-l face comunicativ.

Mulţi ani de-arândul nu ne am părăsit o clipă. Am trăit, am călătorit, am cugetat şi am visat împreună, am iubit aceleaşi lucruri cu o aceeaşi dragoste, am admirat aceleaşi cărţi, am priceput aceeaşi opere, am resimţit aceleaşi senzaţii şi am râs de atâtea ori de aceleaşi fiinţe, încât ne pricepeam doar dintr'o singură privire.

Apoi el s'a însurat. Se căsătorise de-odată cu o fetiţă din provincie, venită la Paris pentru a-şi găsi un bărbat. Cum oare blândina aceasta slabă, cu ochii clari şi fără vise, aproape şterşi, asemenea tuturor fetelor care caută să se mărite, puse mâna pe băiatul acesta inteligent şi fin. Oare lovrurile acestea se pot înţelege?

Nădăjduise fără îndoială că va găsi la dânsa fericirea, fericirea simplă, plăcută şi dulce în braţele unei femei blânde, iubitoare şi credincioasă; şi el întrezărise toate astea în privirea transparentă a acestei fetiţe cu părul palid.

Nu se gândise că omul activ şi ai cărui nervi vibrează, se obosesc de toate, numai de cât ce a priceput stupida realitate, afară numai dacă se abrutiseazâ în aşa chip în cât să nu mai poată înţelege nimic.

Cum oare eram să-l regăsesc? Vecinic vioi, spiritual, vesel şi entuziast, sau poate obosit de vaţa provincială? Un om se poate schimba în cinsprezece ani!

*

Trenul se opri într'o gară mică. Pe când mă dam jos din vagon, un domn foarte gras, cu obrajii roşii, cu pântecele scos în afară, se repezi spre mine, cu braţele deschise, strigând: „George". L'am îmbrăţişat dar nu l'am recunoscut. Apoi am îngânat cuprins de mirare:

— Drace, n'ai slăbit. El răspunse râzând:

— Ce vrei, viaţa regulată, masa bună, somnul îndelungat! Să mănânc şi să beau, iată existenţa mea.

L'am contemplat, căutând în figura lui, trăsăturile iubite. Ochiul singur nu se schimbase; dar nu mai regăseam privirea şi mi-am spus:

„Dacă este adevărat că privirea este răsfrângerea gândirei, gândirea capului acesta nu mai este aceia de odinioară, aceia pe care o cunoşteam atât de bine".

Ochiul strălucea totuşi, vesel şi plin de prietenie; dar nu mai

avea licărirea aceia inteligentă care exprimă ca și vorbele, valoarea unui spirit.

— De-odată Simon îmi spuse:

Uite pe cei doi copii mai mari ai mei.

O fetiță de patru spre zece ani, aproape femee și un băiat de trei-spreze ani îmbrăcată în uniformă, înaintară spre mine cu un aer sfios.

Am șoptit:

— Ai tăi sunt?

El răspunse răzând.

— Firește.

— Dar câți ai?

— Cinci. Trei au rămas acasă.

Răspunse cu un aer mândru, mulțumit, aproape triumfător; și eu mă simțeam năpădit de-o milă adâncă, amestecată cu un oare care dispreț, față de reproductorul acesta naiv și mândru care își petrecea nopțile să facă la copii, în casa lui de provincie, asemenea unui epure într'o colivie.

M'am suit într'o trăsură pe care o conducea chiar el și iată-ne străbătând orașul, un oraș trist și somnoros și șters, în care nu se vedea aproape nici o mișcare.

Din când în când patronul vreunei prăvălii, în poarta casei, își scotea pălăria. Simon mulțumea și îmi spunea numele fie-căruia ca să-mi dovedească fără îndoială ca soția pe nume pe toți locuitorii. Imi trecu prin gând atunci că se gândește la deputație, visul tuturor provincialilor.

Am străbătut repede orașul și trăsura intră într'o grădină care avea pretenții de parc, apoi se opri în fața unei case cu vreo câteva turnulețe și care avea pretenția de castel.

— Iată locuința mea, spuse Simon, pentru a obține un compliment.

Am răspuns:

— E admirabil.

Pe peron, apăru o doamnă, gătită pentru vizită, coafată pentru vizită, cu fraze pregătite pentru vizită. Numai era fetița blondă și ladă pe care o văzusem la biserică mai înainte cu vreo cinci spre zece ani, dar o femeie grasă, una din aceste femei fără vârstă, fără caracter, fără elegantă, fără spirit, fără nimic în sfârșit din ceiace constituie o femeie. Era o mamă într'un cuvânt, o mamă, grasă și banală, clocitoarea umană care procreiază fără altă preocupație în suflet decât copiii ei și cartea de bucate.

Imi ură bună venire și am intrat în vestibul unde trei copilași aliniați după talie păreau așezați acolo pentru o revistă, ca niște pompieri în fața primarului.

Am spus:

— Ah! ah! iată și pe cei-l'alți?

Simon radios îi numi:

— Jean, Sofia și Gontian.

Ușa salonului era deschisă. Am intrat înăuntru și am zărit în fundul unui fotoliu ceva care tremura, un bătrân, un bătrân, paralizat.

D-na Radevin, înaintă:

— Bunicul meu domnule, are nouă zeci și șapte de ani.

Apoi strigă la urechia bătrânului.

— Domnul e un prieten al lui Simion.

Bătrânul făcu o sforțare ca să-mi spună bună ziua dar nu făcu decât să îngâne:

— Ua, ua, ua, agitându-și mâna.

Am răspuns:

— Sunteți prea gentil, domnule, și m'am așezat pe un scaun.

Simon intră; râdea.

— Ah! ah! ai făcut cunoștința moșului. E strașnic; e distracția copiilor. E lacom, dragul meu în cât să te prăpădești de râs văzându-l la masă. Nu-ți închipui ce ar mânca omul asta dacă l'ai lăsa. Dar ai să vezi. Face cu ochiul prăjiturilor, de parcă ar fi fete. Da zău! Mă prind că n'ai văzut în viața ta un lucru mai ciudat și mai caraghios.

Apoi am fost condus în odaia mea, ca să-mi fac toaleta, căci ora mesei se apropia. Am auzit pe scară un tropăit puternic. M'am întors. Toți copiii veneau după mine; negreșit că aceasta era un semn de înaltă favoare.

Odaia mea dădea într'un câmp, un câmp nesfârșit și gol, un ocean de ierburi, de grâu și de fân, fără nici un arbore, fără nici un deal, icoană vie și tristă a vieței pe care trebuiau s'o ducă toți ai casei.

Un clopot sună. Era pentru masă. M'am dat jos.

D-na Revedin îmi luă brațul cu un aer ceremonios și trecurăm cu toții în sufragerie. Un servitor ajută pe bătrân să se așeze, care imediat începu să-și plimbe ochii de colo până colo, cu o privire lacomă.

Atunci Simion își frecă mâinile:

— Ai să te distrezi, îmi spuse el.

Și toți copiii pricepând că mi se va da priveliștea bunicului lacom, începură să râdă în același timp, în vreme ce mama lor zâmbea numai dând din umeri.

Rodevin începu să urle la urechia bătrânului.

— Avem diseară lapte cu orez vanilat.

Fața încrețită a bătrânului se lumină de-odată. Era semn că era mulțumit.

Masa începu.

— Privește, murmură Simon.

Bunicului nu-i plăcu supa și refuză s'o bea. Era totuși silit s'o ia, aceasta pentru sănătatea lui; și servitorul îi turna cu sila în gură bulionul, în vreme ce bătrânul sufla cu putere stropind pe toți vecinii lui.

Copiii nu mai puteau de bucurie în vreme ce tatăl lor îngâna.

— Nostim mai e și bătrânul ăsta?

Și 'n tot timpul mesei, toată lumea nu se ocupă decât de el. Devora cu ochii bucatele de pe masă.

Și cu mâna lui tremurătoarea încerca să le ia. Mâncările erau așezate chiar în preajma lui, aceasta pentru a se vedea sforțările lui zadarnice, avântul lui tremurător, chemarea desnăjduită a întregei sale ființe.

Și bietul bătrân avea numai spumă la gură și din când în când articula câteva vorbe neînțelese.

In sfârșit îi se servea o porție mică pe care o mânca cu o lăcomie bolnavă.

Când sosi laptele cu orez, am avut aproape o convulsiune. Gemea de dorință.

Gontian îi strigă:

— Ai mâncat prea mult, n'o să ți se dea nimic. Și toți se prefăcură că n'o să-i dea.

Atunci începu să plângă. Plângea și fața lui tremura, iar toți copiii râdeau.

Li se dădu în sfârșit, o bucățică mică de tot pe care o mâncă repede pentru a mai dobândi încă una.

Cuprins de milă în fața chipului acestui tantal duios și ridicol, m'am rugat pentru el:

— Haide, mai dă-i puțin lapte cu orez.

— Simon răspunse:

O! nu dragul meu, dacă ar mânca prea mult la vârsta lui, înțelegi că îi s'ar putea întâmpla vre-un rău.

Am tăcut, gândindu-mă multă vreme la aceste cuvinte. O! morală, o logică, o înțelepciune! La vârsta lui. Deci era lipsit de singura plăcere, pe care putea s'o guste încă, aceasta pentru sănătatea lui. Sănătatea lui, dar ce ar face cu ea, rămășița aceasta de oase care de-abia se mai putea mișca. Dar cât era să mai trăiască. Vre-o câte va zile? O! nimenea nu se gândea la viața lui decât pentru a păstra familiei priveliștea lăcomiei lui neputincioase.

Numai avea nimic de făcut în viața asta. O singură dorință îi mai rămânea, o singură fericire. De ce să nu îi se dea oare aceasta fericire?

Apoi după o lungă partidă de cărți, m'am suit în odaia mea.

DRUMEȚUL

(Legendă)

S'a oprit drumețul și-a bătut în porți,
Și-a strigat: „Dă-mi drumul, căci mă vor ucide.
„Mă gonesc din urmă, legiuni de morți:
„Haide, frate-odată vino și-mi deschide".

Au trosnit de smucet grelele țâțâni,
Și-au gemut amarnic fiarele atârnate.
— „Dar de ce, drumețe, încleștat în mâini,
Ții cuțitul par'că gata d'-a te bate?

Și să-mi spui, drumețe, hainele-ți acum,
Pentru ce cu sânge sunt așa pătate?
De ce, nici-o casă n'ai găsit pe drum
Care să-ți deschidă?... Spune ce păcate

Ispășești de nimeni nu vrea să te-asculte?...
Ce-au cu tine morții de te fugăresc?
O, drumețe, case întâlnit-ai multe,
Insă să-ți deschidă ele nu 'ndrăznesc...

Spune, de ce nimeni nu vrea să te-asculte?"...

Și striga drumețul, hâțânind din porți,
Și smucea zadarnic cleștele rigide:
„Mă gonesc, din urmă, legiuni de morți,
„Haide, frate-odată, vino de-mi deschide!"

ION SCAENARU

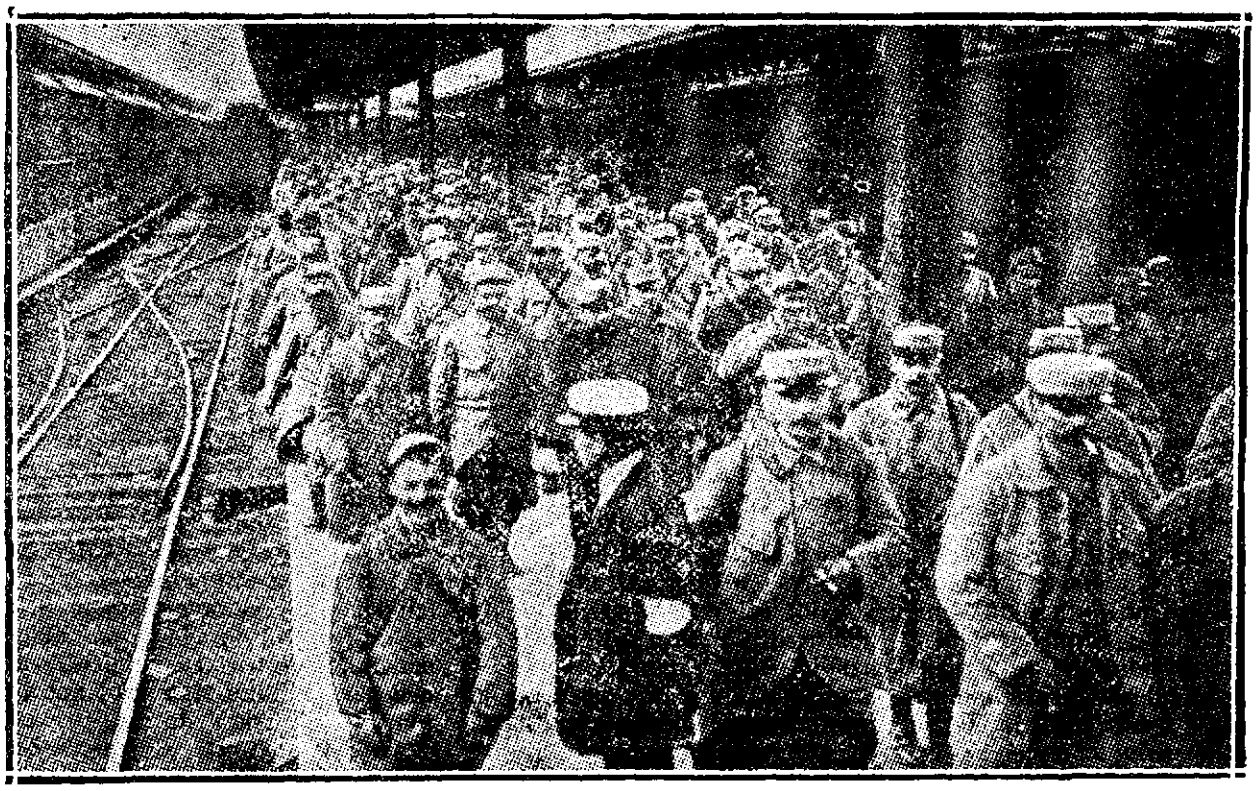

Invoiți de pe front după douăsprezece luni de război. O sosire la gara de Est din Paris.

să mă culc şi eram trist, trist, trist.

Şi m'am dus la fereastră. Afară nu se auzea de cât ciripitul dulce, nespus de dulce al unei păsări. Păsări ca aceasta trebuia să cânte astfel, uşor în noapte pentru a şi legăna soţia adormită pe ouă.

Şi mă gândeam la cei cinci copii ai bietului meu prieten care trebuia să sforăie acuma lângă urâta lui nevastă.

Trad. de **Constantin A. I. Ghica**

CAMPANIA DIN 1913

A I-iului Divizion din Regim. 5 Roşiori

de C. CIOCÂZAN

— URMARE —

FRAGMENTE DIN COMUNICARILE SPIRITISTE

22 Februarie/4 Martie 1912
Vorbind de un domn general

„E încă îngrijat pentru că dorinţa lui, în ceeace priveşte ideile şi preocupările asupra armatei care e aşa de scumpă nu se acomodează încă cu voinţa sa.

Dar va veni momentul când va vedea că forţa şi putinţa sunt una şi singura pentru voi Românii de astăzi".

9/22 Noembrie 1912

„Scumpii mei. Aurora zilei ce va apărea, vă aşteaptă să fiţi în puternică activitate, ceeace înseamnează că voi toţi Românii trebue să aşteptaţi acea zi care va veni, cu armele în mâini şi credinţa în destinul pe care ţara voastră 'l are aci la noi.

„Să nu credeţi că ajunge a vă văita asupra micilor defecte şi lipsuri de mai ştiu eu ce pe care le veţi observa, dar trebue pe lângă aceasta ca fiecare în cercul său, să facă tot posibilul de a atrage atenţiunea asupra unui punct slab, pentru a schimba sentinela obosită, dintr'un post înaintat, sau de a da o mână de ajutor unde trebue. Sunteţi chemaţi la frumoase destine. Increderea în viitorul Ţărei voastre nu poate fi amăgitoare, nu, din contră increderea voastră va fi justificată prin ceeace veţi ajunge a vedea chiar cu ochii voştri.

„Dar pentru un viitor ca al vostru se cuvine şi o datorie care nu e ca ori care alta.

„E o datorie de a lucra, de a progresa continualmente, de a se zice.

„Nu trebue să stai de-o parte mulţumit de soarta ta modestă, dar trebue ca fiecare să gândească că e un mic inel al lanţului care îl leagă de concetăţenii lui, de conaţionalii lui şi că e unul ca toţi fraţii aceleiaş Ţări.

„Vă va părea poate puţin curios consiliile ce vi se dau din partea unuia de dincolo de mormânt, din ţara care nu are fruntarie nici diversităţi de limbi, sau rase; totuşi nu pot uita că voi sunteţi pământeni şi că perspectiva voastră de acolo nu e aceea de aici şi nu uit de a vă spune lucruri pe care trebue să le priviţi din punctul vostru de vedere, cu perspectiva voastră".

11/24 Ianuarie 1913

„Pentru viitorul ţărei şi în special pentru dv. nu trebue să credeţi că veţi avea lucruri asupra cărora puteţi compta fără a vă înşela. Noi, adică acei care vă transmit aceste indicaţiuni, pot câte odată a se înşela, cum singuri explicaţi mai adineauri, încetaţi dar cu întrebări prea precise şi de detalii şi mai ales fiţi parcimonioşi şi în chestiuni individuale.

„Aveţi ficeare datoria voastră de îndeplinit, îndepliniţi-o bine şi n'aveţi teamă de viitor. Ţara voastră are un frumos viitor, aceasta pot să o v'o certific, şi voi veţi trăi pentru a vedea îndeplinită o parte din întemeiatele voastre revendicări ideale.

„Să nu aveţi grije de asta. Lăsaţi timpului şi înalţilor păzitori ai ţărei voastre, să facă ceeace trebue să facă, după porunca Celui prea mare cerc".

18/31 Ianuarie 1913

„Scumpii mei, fructul nu are gust decât atunci când e copt.

„Prin urmare răbdare ca să fie complectamente copt.

„Poporul vostru este fructul care s'a desvoltat dar nu e complectamente copt şi când ce va coace, recolta va fi măreaţă.

„V'am spus'o şi v'o repet, mai ales că văd că aceasta vă face mare plăcere.

„Viitorul care surâde Ţărei voastre este dintre cele mai frumoase.

„Fiţi convinşi de aceasta. Fie ca increderea în voi înşivă să vă împingă către destinul vostru, având în totdeauna speranţa şi credinţa în Acela care guvernă Toate lumile, în Prea Inaltul Dumnezeu".

21 Iunie/4 Iulie 1913
Când am plecat la gară, spre a mă duce la regiment

„Termin şedinţa cu satisfacţiunea ce am că vă voi vedea pe toţi împreună peste puţină vreme, adică de a ne găsi ca astăseară cu toţii, continuându-vă în curând cursul.

„Vă trimet îmbrăţişeri din partea tutulor şi punându-vă crucea la gât ţineţi seamă să o păstraţi şi la înapoiere mi-aţi face mare plăcere de a le vedea în jurul portretului meu, când voi face şedinţe solemne.

„Trebue de asemenea să aveţi toţi credinţă în protectorii voştri care vă conduc.

28 Iunie/11 Iulie 1913
Când intrasem în Silistra

„Cu o nespusă plăcere descind între voi prea scumpii mei prieteni dragi. Nu sunteţi decât şease, dar ceilalţi sunt şi ei aici, toţi cu inima şi sufletul, *căci inimile lor vibrează la fel cu inimile celor de aici, cu ale voastre, sunt şi ale lor, căci inimile lor bat pentru aceeaşi Patrie mare, pentru acelaş ţel ideal* care e gloria Neamului Românesc.

„Aşa să ne ajute D-zeu, fie voia Lui, şi cu ajutorul Marilor Puteri *care au luat parte Ţărei voastre.* Voi, Românilor, fiţi tari, fiţi mari, fiţi puternici, căci aşa e ordinul providenţei şi măreţ este destinul vostru pe acest pământ unde sălăşluieşte şi binele şi răul.

„Calea ce se deschide sub paşii voştri e calea ce duce la progres material dar mai ales la progresul moral şi spiritual al Ţărei.

„Dee Domnul ca oamenii de mâine ai Ţărei noastre să înţeleagă că opera ce le va fi sortit să îndeplinească va fi cu atât mai mare, cu cât mai mare va fi Ţara voastră.

Dee Domnul să vă osteniţi toţi, după puterile voastre, pentru fericirea voastră a tutulor Românilor căci acela care lucrează *pentru Patria sa în mic, lucrează în mare pentru omenire.*

„Dorobanţul care s'a avântat cu căciula pe o ureche, în 1878, se va înapoia şi de data asta ca atunci: iar voi veţi aşterne flori sub paşii lor şi cununi de lauri pe capetele lor veţi pune.

„*Şi le vor merita cu prisosinţă, voinicii cari vor fi părăsit căminele lor sburând spre Dunărea albastră.*

„Să nu vă fie teamă, valurile Dunărei nu se vor înroşi de sângele lor: de va fi dat doar acestor valuri a purta faima acestor Dorobanţi şi a spune Mării Negre că pentru un moment acolo 'şi vor lărgi orizontul, şi că nu va trece mult până să vie vremea *să se întindă încă peste alte hotare, în spre care dreptele lor aspiraţiuni îi îndreaptă.*

„Ce să mai vă spui alt? Nădejde şi credinţă în Dumnezeu şi *în Inaltul destin al Ţărei voastre.*

„Scumpii mei amici, aţi făcut bine că aţi venit, căci a veni aci este a vă ruga şi a vă ruga este a sprijini marea voastră cauză.

„Dacă nu o serviţi toţi cu armele în mână, veţi şti totuşi să o apăraţi şi să [illegible] pentru ea, pentru Patrie [illegible].

(Va urma).

Războiul anecdotic

In tranşeele din Alsacia.

Sub brazii Vosgilor alsacieni, vânătorii alpini au săpat cu grijă, au rânduit cu dibăcie, au mobilat chiar cu gust, tranşeele, unde şi-au făcut domiciliu provizoriu, — la depărtare de câteva sute de metri de duşman.

Nimeni nu ar fi crezut, că soldaţii aceştia de munte, aşa de sprinteni, vor mânui lopata şi sapa cu atâta meşteşug.

— Copiii ăştia, spunea un căpitan, au lucrat cu sapa, cu o admirabilă pricepere. S'ar părea că lucrări de soiul acesta au făcut totdeauna. Ei se folosesc de ce le cade în mână, ca să perfecţioneze instalaţiunea lor provizorie şi s'o înfrumuseţeze. In aceste tranşee, trăeşte atâta veselie încât e peste putinţă să nu se uite, că stau între păreţi de pământ, cu acoperiş de frunze şi în miros de paie umede.

Camerile soldaţilor sunt aşa de frumos rânduite, încât se dovedeşte o rară grijă de eleganţă.. Iar sub ameninţarea continuă a obuzelor şi a bombelor, eleganţa este, fără îndoială, un rafinament de eroism. Soldaţii glumesc între ei cu voioşie şi aşteaptă cu tenacitatea maturităţei, căci sunt hotărâţi să înfrunte, dar, mai ales sunt înfierbântaţi de ambiţiunea de a nu ceda. Ei spun cu un fel de indiferenţă surprinzătoare: „O boseală? Dar ce-i starea aceasta? Există poate cuvântul; dar noi nu cunoaştem decât încordare la lucru"

S'a înoptat, întuneric complect. Vântul a început să bufnească. Luna înaintează sfioasă din ascunzişul brădetului negru. E o tăcere majestoasă. Inamicii sunt desigur impresionaţi şi ei de liniştea aceea sacră şi dau drumul unui proectil vrăjmaş ca un gând pribeag de ură, căci nu pot pătrunde taina frumuseţii. Francezii au auzit vuetul dârz al proectilului şi răspund căutând cu vehemenţa nădejdiilor de triumf „Marseilleza".

Notele fulgerătoare ale acestui imn, vestitor de isbânzi şi omenie, par încărcate de elanul dumnezeesc al sublimului. Soldaţii acum înţeleg, că e un cântec de mântuire, după ce a fost o chemare războinică. Şi departe, departe imnul acesta loveşte coasta munţilor, repercutându-se în unde de sfântă nădejde, potolind asprimea dârză a celor cari ar cuteza să mai răpeadă un proectil.

*

O scrisoare. (După Le Figaro).

Vă mulţumesc nesfârşit pentru îmbrăcămintea trimisă. — îmi era cu atât mai necesară cu cât timpul s'a răcorit. Pentru moment sunt perfect de bine; mulţi camarazi însă au răcit.

Acum, nu sunt lupte mari, au fost câtva timp în urmă, îngrozitoare. Ziua şi noaptea, tunul bubuia fără încetare. Lucrăm acum terasamente şi galerii subterane. Azi dimineaţă am părăsit lucrul: am fost la douăzeci de metri de primele lor tranşee. Ziua, îndată ce vedem pe vreunul de-ai lor scoţând capul, trăgem drept la ţintă câte un glonţ. Vânătorii alpini sunt ingenioşi. Au instalat un piano mecanic, care merge toată ziua. Germanii au adus şi ei unul şi când francezii isprăvesc o bucată, germanii încep alta.

Dar am avut şi pierderi. Luam masa, când un obuz căzu drept la mijloc. Vagmistrul a fost rănit mortal, sărmanul. Peste noapte am plătit pierderea.

*

Surorile de caritate. (Povestirea unui rănit).

„Regimentul nostru trecea pentru a doua oară pe linia de urmărirea germanilor, care se retrăgeau. Medicul-maior este înştiinţat că trei răniţi de-ai noştri se refugiaseră la primăria satului din vecinătate. Doctorul, însoţit de brancardieri plecă imediat şi găsi la primărie pe cei trei răniţi, transportaţi acolo de două surori de acaritate. A doua zi satul acela fu bombardat, incendiat, mai mult de jumătate nimicit. Toţi locuitorii au fugit, afară de cele două surori de caritate, care nu şi-au părăsit bolnavii.

Intrebate mai târziu, cum au rămas ele în prăpădul acela de bombardări şi foc, ele au răspuns cu simplitate:

— Nu puteam pleca; cum era să ne lăsăm bolnavii?

Alături de surorile de caritate sunt infirmierile, care cu un admirabil devotament îngrijesc, de răniţi.

Pentru ori-ce reclamaţiun, sau schimbări de adresei d-nii abonaţi sunt rugaţi a ataşa şi una din benzile cu care primesc ziarul «*Universul Literar*», contrar, reclamaţiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LA 18 ANI

de OSCAR METENIER

2)

Alunecând ca umbrele, ai fi putut crede că pensionarii d-nei Massabielle, se temeau ca nu cumba să turbure parea locatarilor, prin vreun zgomot oarecare. Tot aşa şi Iosif, servitorul, căruia vechile legături cu aceşti clienţi eclesiaşti, îi dăduseră înfăţişarea unui adevărat frate laic. Faţa sa slabă, lungă, spre cer, îl făcea să semene de minune cu acei *Francois d'Assieses*, cu mutrele pocăite, cu mâinile împreunate, cari împodobesc galantarele străzii Bonaparte.

Paul de Vitresac era singurul student în drept al pensiunei; doui tineri ceva mai în vârstă decât el, formau, dimpreună cu vicontele, clientela laică. Unul, funcţionar într'o librărie cu cărţi religioase, nu venea decât seara; celălalt îşi aştepta admiterea în seminarul *Saint Sulplice* şi studia teologia în tovărăşia părintelui Juvigny.

Ce om de ispravă, părintele Juvigny !!! El predica în fiecare an la Saint-Sulplice, în postul Crăciunului şi al Paştelui. Mic de statură, grăsuliu, voios şi blând ca un copil, acest dominican cum se cade, făcea bună impresie, sub roba sa albă, cu mâneci largi. Independent ca mai toţi coreligionarii săi, refuza totdeauna propunerile ce i se făceau pentru a locui în mânăstiri sau la preoţii laici,—rămânând unul din oaspeţii credincioşi ai d-nei Massabielle.

Acolo, cel puţin era ca la el acasă şi putea să stăpânească, dela înălţimea reputaţiei sale de orator şi de om de spirit, pe toţi pensionarii hotelului. Acolo el era Dumnezeu şi şase luni, cât lipsea, era aşteptat şi dorit de toată lumea.

Un alt pensionar era abatele Brecard, preot liber. Acesta, căruia averea îi îngăduia să nu primească nici o slujbă oficială, îşi consacrase întreaga viaţă studiului de drept canonic. In toţi anii, petrecea săptămâna sfântă la Roma şi apoi se'ntorcea în Paris, cufundându-se din nou în studiu.

Deocamdată lucra la un tratat, în latineşte, *De catsitate*, — un fel de compendiune, în care adunase şi studiase tot cea ce scriseseră alţii înaintea lui supra acestui subiect.

Voinic, cu un nas ca de vultur, totdeauna cu ochielarii în nas, cu mâinile lungi, picioarele cam butucănoase, părul lins, lipit la tâmple şi tuns într'un chip cu totul neobişnuit, părând că are numai 35 de ani, o privire mistică şi o înfăţişare de pustnic. Astfel era abatele Brecard. In afară de aceşti pensionari statornici, clientela se mai compunea şi din preoţi, în trecere prin Paris.

Paul de Vitresac se scula de dimineaţă la 7, se ducea la Saint-Sulplice ca să asculte liturghia făcută de părintele Juvigny şi se 'ntorcea acasă pentru a prepara cursurile. La ora 11, un clopot, aşezat în podul casei şi a cărui frânghie atrna tocmai într'o cămăruţă de sub scară, anunţa pensionarilor că era ora prânzului. Toţi eşiau din camerile lor şi se adunau în sala de mâncare. Fiecare se 'nchina în tăcere şi se aşeza la masă, la un semn făcut cu mâna de părintele Juvigny. D-na Massabielle sta 'n capul mesei, ceilalţi la dreapta şi la stânga. Şi 'ncepea discuţia.

Părintele Juvigny povestea câte şi mai câte despre odoarele bisericeşti şi întreaga asistenţă se topia de plăcere: sau spunea anecdote contra jezuiţilor şi capucinilor, din cari se putea vedea câtă ură şi duşmănie poartă un suflet un dominican, care se respectă, contra acestor două vestite ordine religioase.

Şi d-na Massabielle, râzând cu hohote, exclama:

— Ah! părinte. destul! Incetează! Prea e prea!

Incurajat de succesul povestirilor sale, părintele Juvigny continua, până când abatele Brecard scandalizat, lua cuvântul:

— Ei părinte; aibi milă! Caritate!

— Ei, asta-i acuma; cea ce vă spus să rămână între noi! Trebuie să mai rădem nitel, ce naiba! Altădată, discuţiunile lua o întorsătură gravă, serioasă.

Elevul părintelui Juvigny începea discuţii cu caracter religios, pe cari de regulă părintele Juvigny le susţinea cu o vervă îndrăcită, în timp ce abatele Brecard le combătea cu obişnuită sa vechemenţă.

— Am studiat această chestiune în cartea mea „De caritate", striga acesta, şi cu „Sf. Augustin" în mână pot să-ţi dovedesc...

— Nu poţi dovedi nimic d-ta!, întrerupse părintele Juvigny, sau chiar dacă poţi, fii sigur că nu mă vei convinge niciodată. Veacul nostru este conrupt până'n mădulare!

Toate tratatele din lume nu vor putea înlătura acest adevăr. Spiritul e tare, e puternic; carnea-i slabă!

— Cu alte cuvinte, să linguşim, să aprobăm patimile omenirei! Niciodată, riposta abatele Brecard, cu hotărâre. Ah! Vorbeşti de carne, patimile trupeşti au pierdut lumea. Carnea, iată duşmanul ce trebuie să combatem fără încetare, fără odihnă.

Şi abatele fericit că poate să-şi arate părerile într'o chestiune ce-i era dragă, tuna şi fulgera contra desfrâului care cangrenează clasele de sus ale societăţei şi care ameninţă să facă din omenire o cloacă în care sufletile şi virtuţile se vor prăbuşi, în timp ce ea singură, carnea, infamă şi strălucitoare, se va ridica triumfătoare, ameninţând lumea şi trăgând-o spre pieire

Pentru ca s'o isprăvească părintele Juvigny se ridica, spunea cuvenita rugăciune şi discuţiunea nu reîncepea decât seara, la cină.

Paul de Vitresac nu se amesteca niciodată în discuţie; el asculta cu atenţie, străduindu-se, fără însă a izbuti, să-şi facă o ideie justă asupra subiectului ce sfâşia pe cei doui preoţi, asupra cărnei. Seara, după ce-şi petrecuse ziua întreagă cu nasul în cărţi sau în societatea celor doui apostoli ai bisericei, când se afla singur în odaie, simţea un fel de indispoziţie, de nelinişte, care câteodată, semăna a frică.

Tânărul acesta, crescut în mijlocul munţilor sălbatici, obişnuit cu singurătatea curată şi liniştită a sudului, tremura când venea seara, în casa asta mare şi tăcută. Flacăra lămpii făcea să joace pe pereţi umbre şi figuri fantastice, misterioase — şi atunci, fără să vrea, da fuga la fereastră şi privea afară.

Privind piaţa, întunecoasă, luminată pe alocurea, se liniştea puţin; ceva neînţeles îi ţintuia ochii asupra lanternelor roşii şi verzi dela omnibuzele ce străbăteau întunecimea străzilor învecinate, dispărând brusc pela colţuri.

Trecătorii aceia grăbiţi ce merg de-alungul trotoarelor, sub lumina vie a becurilor de gaz sau cari dispar în umbra zidurilor dela biserică, îl interesau fără să ştie cum şi pentru ce! Atunci, fără vreun scop precis, numai pentru a-şi învinge reaua dispoziţie, Paul ieşea. La rândul său, traversa piaţa *Saint-Sulplice* şi o lua pe bulevardul *Saint-Germain*, apoi da în răspântia *Odeonului*. I se părea că merge pe un pământ mişcător; avea senzaţia ce încearcă un călător care pune prima oară piciorul pe un vapor.

Pe măsură ce se apropia de răscruciul celor două bulevarde, *Saint-Germain* şi *Saint-Michel*, se simţea orbit de luminile vii ale galantarelor, asurzit de strigătele şi cântecele lucrătorilor de fabrici, pierdut în acest *dute-vino* de trăsuri şi pietoni.

Cu toate acestea, turburarea ce simţea îi făcea bine, îl farmecase!

Simţea bine asta şi se silea din răsputeri să pună frâu acestui început de beţie sufletească! Ce bine înţelegea el acuma pe d-na Massabielle! Ce dreptate avea dânsa când numea Parisul: *Babilonul Modern!*

Nu, zău aşa, femeea asta grasă, avea uneori şi dreptate!

Paul de Vitresac, urcă bulevardul, mergând iute.

— D-le, nu-mi dai un sirop!...

— Drăguţule, hai cu mine! Ce? Nu vrei?!

Fără să răspundă, tânărul îşi grăbea paşii, dezgustat, strângând cu putere mătăniile din buzunar, pe cari i-le dăduse abatele Bernadet. N'avea dreptate bietul abate când îi recomandase să nu se lase în voia ispitelor; de fapt nu meritau atâta grije şi atenţie.

Când Paul de Vitresac, urcând de două sau trei ori bulevardul, îşi obişnui privirile cu spectacolul străzii, când simţi asfaltul mai solid sub picioarele sale şi când se mai lin şi puţin, e aşeză la o masă pe terasa cafenelei *Vachette* şi luă un sirop. D-na Massabielle îl povăţuise să nu se ducă niciodată în cafenelele unde femeile, *singure*, sunt îngăduite.

— Aci, dragul meu, la *Vachette*, se adună tinerii de seama d-tale şi cum se cade!

Şi pe urmă, nu vin creaturi din celea nenorocite şi depravate!

La ora 11 se întorcea acasă, obosit, dar uşurat, sau aproape, de acea greutate ce i se punea pe suflet, zilnic, la aceiaşi oră!

In acest timp, anul nou se apropia. Paul se plimba, ca de obicei, pe bulevardul *Saint-Michel;* aşezate din distanţă în distanţă, şiruri întregi de baraci se întindeau dealungul bulevardului până în spre grădina Luxemburgului. Se oprise în loc ca să asculte pehlivăniile unui negustor ambulant, „negustor de şerpi", când auzi că-l strigă cineva. Se întoarse! Era Gustav Daltin, un tânăr pe care-l întâlnise la facultate. Daltin, un vechiu elev al Jesuiţilor, plăcuse dela început lui Paul de Vitresac. De atunci un fel de prietenie sinceră se legase între cei doi tineri. Zărindu-şi prietenul, Paul se înroşi până în vârful urechilor. Daltin era la braţ cu o femee.

— Nu te scandaliza, mon cher, îi zise acesta, întinzându-i mâna, este o prietenă a mea, Leontina Negro...

Paul de Vitresac salută, foarte stânjenit de altfel. De abia putu să arunce o privire asupra nouei sale cunoştinţi. Nu semăna de loc cu *celelalte* pe cari le întâlnise pe la colţuri de stradă sau prin berării. Era o fată bine făcută, cu talia subţire şi cu şoldurile frumos reliefate; faţa sa, fragedă şi curată, părea a nu cunoşte nici pudra de orez şi nici laptele antephelic; buzele cărnoase, roşii, de un roşiu sângeros, ochii căprui şi mari, un nas drept cu nările diletate, ceeace da un farmec răpitor feţei sale.

De sub bordurile pălăriei ţărăneşti, ridicată într'o parte, în chip strengăresc, atârnau câteva fire de păr creţ, negru; mâinile însă, împodobite cu fel de fel de inele, păreau ceva cam mari. Din făptura aceasta, exalta un fel de parfum de sănătate şi de putere: părea o fată dela munte sau dela ţară, rătăcită prin cartierul latin.

(Va urma).

BCU Cluj / Central University Library Cluj